

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL: Az ev. ref. főiskola nyomdájában. SZERKESZTŐI SZÁLLÁS NAGY-KÖZ ELEJE.	Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é. Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal. Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz., és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)	Megjelenik e lap minden szerdán és szombaton, reggel, NAGY FÉLÍVEN. ELŐFIZETÉSI ÁR Negyedévre 1 frt 30 kr. Félévre 2 „ 50 „
--	--	---

Folyó 1869-ik évi július 1-től kezdődőleg teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk.

Nevelésügyünk.

Azon hitben ringatjuk magunkat: hogy a megkezdett reformok mezején a nevelésügy nem fog soká várakoztatni magára; hiszen a hazai nevelésügy gyökere, és minden ágaiban szervesen összefüggő átalakítása is a legsürgetőbb teendőink közé tartozik.

Vajon beleereszkedhetik-e ebbe az országgyűlés?

Az egész mivelt világon, a különböző clerusok némely tagjain kívül, egyedül a mi baloldalunk van azon nézetben, hogy a nevelésügy intézése nem a parlament, hanem a vallásfelekezetek jogkörébe tartozik. Legalább a népnevelési törvény keletkezése alkalmával, Tisza Kálmán vezérsege alatt, mint ezen nézet előharczosa mutatta be magát a baloldal.

E kérdésben sem tudja levetkezni az ósdiaskodás czopfját.

Egy nemzet legfőbb vagyonát nem azon jövedelmek képezik, melyek az adók különböző nemeiből, bányákból, vámokból stb. összefolynak; hanem azon szellemi és értelmi tőke, mely fiainak agyában és szívében van lerakva. S ez utóbbi kamatoztatásába ne volna-e beleszólása a nemzetnek?

Megkivánjátok, hogy a vasutak és csatornák, melyeken az ipar és föld termékei vitetnek szét, az országgyűlés akarítja és helybenhagyása szerint épüljenek: ellenben azon utak és csatornák intézésétől, melyeken a szellem kincsei vitetnek szét ez országban — még akarjátok a parlamentet fosztani. Annyira elszörnyűködtök az anyagi deficitnek gondolatjától is, hogy még ott is deficitet láttak, hol annak árnyéka sem létezik; hanem azon deficittől vissza nem rettentek, melyet a nemzet értelmi tőkéje mutat, és fog mutatni még nagyobb mértékben, ha nem siettek a nevelésügy intézését kiragadni a hitfelekezetek tehetlen kezeiből.

Nem akarjuk mi félreismereni a hitfelekezeteknek a nevelésügy körül szerzett érdemeit. Azon időkben, midőn az abszolút hatalom a nemzet minden javára, örökségére rátette kezét, nagyban érdemesítette magát az egyház azáltal, hogy ez egyet: a nevelés intézését kiragadta telhetlen körmei közül. Hanem miután a kifosztott örökös: a nemzet, örökségébe vissza lőn helyeztetve: illő, hogy mindenünnen egybegyűjtse javait, s nem csak a hatalomtól, de az egyházfelekezetektől is visszakövetelje azt a mi az övé.

S gondoskodnia a nevelés által legfőbb vagyonának: szellemi és értelmi tőkájének gyarapításáról, ne tartóznék az ő javai közé?!

Vissza fogja e sajátját szerezni — nincs kétség benne — ha másképp nem lehet: még executió után is.

És ennek csak haszon lesz eredménye. A nevelésügy dusabban felvirágzik az erős nemzet, mint a gyenge felekezetek oltalma alatt; intézése jobb kezekben lesz a parlament, mint a convent vagy consistoriumok kezeiben letéve.

—t—

Fogyasztási egylet.

Tekintetbe véve azon kiváló érdekeltséget, melylyel viseltetik ez idő szerint mindenki a társulás iránt; tekintetbe véve azon sok hasznot, mely abból a résztvevőkre háromolni szokott; átvesszük a „K. K.” rövid ismertetését a fogyasztási egyletről.

A fogyasztási egyletek (Consum-Verein) célja az: hogy az egyleti tagok a mindennapi élelem s egyéb házi szükséglet cikkeket minél olcsóbban szerezhessék be, a nélkül, hogy ez által a minőség szenvedjen, s hogy az ez utoni megtakarítások kamatozó kezelése által tőkék birtokába jutni azoknak is lehető legyen, kik olyakra egyébiránt csak ritkán tehetnek szert.

Az illető cikkeknek az egyleti tagok általi minél olcsóbb beszerzése ily egyleteknél két uton éretik el; a mint t. i. vagy az egylet maga vásárolja be első kézből, nagyban, és illetőleg termeli a kívánt cikkeket, s bocsátja aztán tagjai vagy mások számára is áruba mérsékelt áron; vagy pedig azoknak a folyó áraknál olcsóbb kiszolgáltatása iránt lép egyes kereskedőkkel és termelőkkel magát a kellő minőség s telmértékbeni kiszolgáltatást is biztosító egységre. Az első rendszert közönségesen **bolti rendszernek**, az utóbbit **márk (pénzjel) rendszernek** nevezik; mely utóbbi elnevezés onnan veszi származását, mivel az egyleti tagok nem kész pénzen, hanem az egyleti pénztárnál váltott pénzjelekkel teszik vásárlásaikat, ezekre aztán a kész fizetés

az pénztárból az illető kereskedők és iparosoknak, a kialakított ár-elengedési (olcsósági) százalék levonásával történvén.

Hogy a bolti rendszer az üzlet körébe vágó ugyanazon helybeli kereskedők és iparosok üzleti érdekeivel kisebb nagyobb mértékben ellentétben áll, kétséget nem szenvedhet, és épen az ily ellentétek lehető kiegyenlítése huzta több egyleteknél a már rendszer alkalmazását maga után, de a mely mulhattatlan szükség eseteiben, bizonyos cikkekre nézve a bolti rendszernek is kivételes követését ugyanazon egylet körében sem zárja ki.

A legelső fogyasztási egylet Angolország Rochdal nevű gyárvárosában keletkezett 1844-ben, a gyapotszövetek árának tetemes leszállása következtében önségélyt kereső gyapotszövők köréből. Kezdetben az egyleti tagok száma csak 28, az üzleti tőke alig 300 frt s ehez képest az abból nyeremény is csak igen csekély volt: azonban a vállalatnak célirányos és eredménydús voltát kétségtelenné teszi annak idő folytávali szapora gyarapodása, mely a legmerészebb reményeket is tulzárnyalta: midőn alig 6 év elteltével az egyleti tagok száma már 390-re rugott, az üzleti tőke 19,000 frton, a forgalom 66,000-en, s a nyeremény 5600 frton felül járt. Az óta az 1868-ról közzé tett számla szerint a tagok száma 7200-ra, az üzleti tőke csaknem 1,400,000 frtra, a forgalom több mint 3,000,000-ra, maga a nyeremény pedig közel 500,000 forintra hágott. Az egylet összes nyereménye tett, annak keletkezése óta 3,242,664 forintot.

A rochdali egylet ily nagyszerű eredményeknek örvendő szerencsés gyarapodása, a társadalom más osztályaiban is, s ezek közt főként a tisztviselők köréből mindenfelé számtalan követőkre talált, tetézve mindazon jótékony eredményekkel, melyeket az egyesülési szellem fölébredése és gyakori alkalmazása az emberi szorgalom minden oly terén, hol csak egyesült erők vezethetnek ohajtott célhoz, tovább haladva maga után huzni szokott; és most már a fogyasztási egyletek száma jelesen Angolországban a 900-at jóval meghaladja, Németországban 400-an felül jár, s a magyar birodalom területén is találhatni több ily egyleteket, például Pesten, Pozsonyban, Brassóban, Nagy-Szebenben. Kolozsvárt legközelebb tették meg az előintézkedést e tekintetben. — bizottságot nevezvén ki, alapszabályok dolgozására.

A nagy-szebeni egylet kezdetben a márrendszer szerint alakulva, s utóbb a bolti rendszerre is átlépve, csak 1866 óta áll fenn, s azóta is már mind a tagok számára, mely jelenleg 370-nen tul jár, jelesen a tisztviselők osztályából 170, iparosokból 71, a kereskedőkből 16 járulékkal, mind az üzlet és forgalom állására nézve örvendtes gyarapodást ért. Ez egyletnek a tagokra háramló jótékonyására nézve, tekintve a városokat nagy mértékben sújtó tűzifa drágaságát, mely ellen a fogyasztók nagyobb részénél valóban csak egyesült erők alkalmazása segíthetne, különösen megemlítendőnek tartjuk, hogy amott, már 1868-ban e részben oly eredmény éretett el, miszerint az egyleti tagoknak a tűzifa folyó öle a rendes piaci áraknak csak 78 százaléka került.

Kezdetben a fogyasztási egyletek majd mindenütt a társadalomnak csak bizonyos osztályai közül különválva alakultak, de most már a közös érdekek közös felkarolása mulhatlanságának átlátása, előmozdítva a többfelől már egyébiránt is csaknem általánossá váló összesimulási vonzalom által, megtette e téren is az üdvös hatást,

és igen nagy mindenfelé az oly fogyasztási egyletek száma, melyekben a különböző társadalmi osztályok sorsosait, az e téren közérdekek sikeresebb előmozdítására is egyesítve látjuk.

Az ily egyletek számának napontai növekedését előmozdította, a már létezők eredményes gyarapodásán, abból a tagokra háruló jelentékeny hasznokon, s a berendezési és alakítási befizetések csekélységén kívül, nagy mértékben az is, hogy azok szervezete most már majd mindenütt oly szabályokra van fektetve, melyek a közérdekek előmozdításának minden visszaélések elleni biztosítottasága, e célra a tagok ellenőrző befolyásának lehető leghatékonyabb érvényre jutása, valamint az ügyvezetési, pénz- és anyagkezelési felelősség valóságos fejlődése vezérelve szerint, — egyesek hatalmaskodása, s a közérdekkel ellentétes önhason sugalta tulkapásai ellen lehető legteljesebb védelmet nyújtanak.

Az ügy melylyel a fentebbiekben megösmertedtünk, nálunk is szintoly közérdekű, mint azon más hazai városokban, hol annak áldásait, már régóta élvezik. S nines is mit toldjunk ahhoz egyebet, mint ohajtásunkat: vajha találkoznának nálunk is, oly a közjót, saját magukéval, erélyesen munkáló polgárok, kik e szép eszme megvalósításában is tüntetnék ki, más téren már ismert tevékenységüket!

VIDÉK.

Szász-Régen, aug. 18-kán.

T. szerkesztő ur! Miután ön rendes levelezői a régeni ez idei színészetet nem méltatták annyira, hogy bár egy árva sorocskát írjanak róla, bátor lesznek utánpótlóit a hiányt, mivel ezuttal megérdemli ám a tudósítást. Itt nálunk eddigelé Thália vándor papjai nem igen szoktak megállapodni; ha egy-egy csapat olykor fel is üte sátrát, nem látogattuk, nem pártoltuk; szóval: az éhhalál meszsze földre elűzte csakhamar.... Azonban most öröndetes jelenségül irhatom, hogy e nyáron kedves kivételt tapasztaltunk! A junius hava 27-én érkezett magyar

szintársulat augusztus 11-ig tudott itt ülni; ez idő alatt két bérletben huszonkilencz előadást tartott, nagyobbára elég népes publikum előtt.

Hogy ilyen jó eredménnyel játszhattak színészeink, okát a következőkben találom. Az igazgató, Győrfi Antal ur, igen erélyes ember vala mind végig; a társulatnál rendetlenséget, kihágásokat nem tűrt el. A tagok szerepeiket mindig tudták; és hogy többnyire, az ily kis provinczialis színpadokon inkább megállható kedélyes vigjátékokat, népszínműveket hoztak színre, melyekben a közönség jól mulatott, s melyekkel az erők is meg tudtak birkózni. Végül, hogy a jó-karban levő városi zenekart (turnerek) nyerte meg a színházhoz az igazgató, s így a zene is vonta a közönséget. — Meg kell említenem azt is, hogy városunk magyar polgárai mellett szász testvéreink mindig számosan látogatták az előadásokat.

A társulat jobb tagjai: Győrfi Antal, a két Bács, Nyéki, Jávorfi, Ruber, Bodosi, — továbbá: Győrfiné, Bodosiné, ifjabb Bácsné és Ruberné.

A valóban jó emléket hagyott, élénk kis társaság Déésre távozott, azon ígérettel, hogy még találkozhatunk. Hozza Isten!

Egy kalap alatt megemlítem, hogy augusztusi országos vásárunk a napokban ért véget. Teméntelen sok szarvas-marha volt, de nem igen vették, mivel hiányzottak a szokott távoli nagykereskedők. A gabonáknak sines ára. Vetemény, zöldség sok van, oly sok gyűl be minden nap a szomszédos falukból, hogy e tekintetben Szász-Régen maholnap Maros-Vásárhelylyé válik. Gyümölcsünk kevés, de kipótolja a dinnye; a jó marosszékiek hordanak nekünk is.

Radnótfáji.

Színház.

⊙ Augusztus 17-én: „A szerelmes kántor.“ első magyar operette Allaga Gézátl és a „Mekkaí basa“, Zaitz egy felvonásos operette-je ez idényben másodszor. — Ez utóbbit illetőleg, bár első ízben is szólottunk felőle, némi megjegyzéssel tartozunk a szereplőknek és

közönségnek egyaránt. — Színkör helyett benn a teremben, és Zoé görög hölgy szerepében Körözi Berta helyett Gerecsné: e két factor elegendő volt arra, hogy a Mekkaí basa című, első ízben nagyon lánghán fogadott operette becsülete meg legyen mentve. — Gerecsné, mint mindig, ezuttal is igen jól játszott és gyönyörűen énekelt, s e szerepet, mely első adatásakor bágyatt szintelenségével csaknem elenyészett, a darab fénypontjává emelte. Környezetét felvillanyozta szépen esengő, rokonszenves hangjával s elmondhatjuk, hogy a többi szereplők, női karok és zenekar hasonlíthatlanul jobban, elevenebben, őszeséggében működtek, mint első ízben.

A szerelmes kántor, első magyar operette ugyan, de csak sorozatára, nem rangjára nézve; egy pár magyaros szabásu kettős, négyes és sextett elég behizelgőleg hangzott ugyan magyar füleinknek, de az egész oly parányi szabásu — szöveg és compositió tekintetében, — hogy azt, minden további elemzés nélkül, bizvást mellőzhetjük. A mai előadást, „a király születésnapjának örömmünepére“, a néphimnusz éneklése — az összes színi személyzet által — előzte meg.

Augst. 18-án: „Új Jeruzsálem“ 3 szakaszban, 7 képpel Keiser Frigyes után magyar színre alkalmazta N. N. Egyike azon semmi valódi belbeeséssel nem bíró, üres, gyöngeszerkezetű daraboknak, melyek az embert magas hangzásu, sentimentális frázisaik daczára hidegen hagyják, melyben egyetlen valódi következetes jellemmel nem találkozunk; hol az ember nem tudja; az előadó színészeket, vagy a néző közönséget sajnálja-e jobban? — Megbocsátnak nekünk e társulat kiválóbb tagjai: Kassayné, Erdélyi, Prielle, ha nagyon hálátlan szerepeiknek részletezésével ezuttal nem foglalkozunk. Egyetlen alakja volt e darabnak, mely élethiven volt rajzolva és adva: Leib Wölfel házaló zsidó, melyet Kassay, valóban teljes ismerésünket érdemlő alakító tehetségével közmegelegedésre állita előnkbe; minden jelenetben zajos tapsokra ragadván a közönséget, mely kedvenczét gyakori kihívások és virág-csokorral is kitünteté. — A többi alak mind elmosódott, s nyom nélkül tűnt el szintelenségével. Dancz Nina szintelen szerepébe sehogy sem tudta belé

TÁRCZA.

Neumann Izrael váltóhamisítás bűnygyében ügyvéd Kozma Endre által mondott védbeszéd.

Tisztelt törvényszék!

(Folytatás)

Azon állítása sem érdemel figyelmet az államügyészségnek, hogy néhai Bardocz Elek szép jövedelmet húzott volna a sajóudvarhelyi és intradámi jóságából, tehát kölcsönpénzre nem szorult volna, mert néhai B. Eleknek Intradámban csak egy malma volt, s ennek is a gátját, már 1848. előtt, vádlott N. I. építette saját költségén. — A sajóudvarhelyi jósága 1848-ban kirabolatott, 1849-ben nője halála után annak rokonai által egészen elvéttetett, s csak 1853-ik év táján szerezte azt vissza, épen vádlott néhai B. Eleknek, — ez alatt néhai B. Eleknek csak az intradámi malma volt, kevés jövedelemből sokadmagával élt Beszterczén, sok szükségét látott, ezüst neműje haláláig zálogba volt, kölcsönpénzeket vett fel: Goldschmied Jánostól 1000 frtot, Schultzer Jánostól a vádlott, váltójára 2000 fttot, másoktól kisebb nagyobb összegeket, melyeket a Goldschmiednek tartozó adósságait és azt kivéve, melyért néhai B. Eleknek a besztercei háza törvényszéki végrehajtás után eladott, vádlott fizette le, tanusítják ezt sajóudvarhelyi Blum Ábrahám, káfarkai Reichenstein Úzor, intradámi Kissel Gevürtz és Reichel József, s ezeken kívül azon számolatok, melyeket vádlott néhai Bardocz Eleknek beadott, melyek közül némelyeket Miálovics Viktor ur, a néhai B. E. veje adott be a tisztelt törvényszékhez. — Ezek azt tanusítják, hogy vádlott N. I. számtalan kisebb nagyobb összegeket előlegezett, adott kölcsön néhai Bardocz Eleknek, úgy, hogy tanu Ertzman Mózes vallomása szerint, ki a vádlott váltóköveteléséről 1830-ik év tájáig mintegy 20 ezer frttig felrugó váltót írt, s megeskettettet

tanu Mendel Dégenfeld szerint maga néhai B. Elek is elesmerte előtte, hogy vádlott N. Izraelnek 20 ezer frtnál többel tartozik, — így vallanak Efraim Hirsch és József Reichel is, s nagy sérelmét vagyok bátor vádlottnak kifejezni azért, hogy tanu Efraim Hirsch nem eskettetett meg azért, mert elmulasztotta azt bevallani, mit tanu József Reichel bevallott, hogy, midőn Mendel Dégenfeld néhai B. Elektől, a sajóudvarhelyi jósága árából pénzt kért kölcsön, néhai B. E. azt mondotta, hogy menjenek vádlott Neumannhoz, s ha vádlott beléegyeznek, megadja a kért kölcsönpénzt, és ezen tanu megeskettése miatt vádlott deficiált annak megbizonyításában, hogy néhai B. Elek is elesmerte azt, hogy vádlottnak többel tartozik 20 ezer frtnál, és deficiált azon állítása bebizonyításában, hogy néhai Bardocz Elek a jelenleg szóbanforgó 21,000 frtot a sajóudvarhelyi jóságából szándékozott volt kifizetni, mert ezen tanu vallomásai idemutatnak. — Ezen tanu vallomását támogatja azon körülmény is, hogy néhai Bardocz Elek végrendeletében a sajóudvarhelyi jósága áráról nem rendelkezett.

Ezen előrebocsátott pusztá feltevésekből határozott igazságot kivonni a fentebbiek szerint az államügyészség nem tud, mégis vádlott ellen ezekből több gyanúkat húz ki, ezekhez még hamis védelmet is ragaszt, s ezekből kívánja vádlott bűnösségét tanusítani, — de

nem lehet azt vádlottt terhére venni fel, hogy Dénes Sándor, Ávrám Gávriilla- és Ertzman Mózes nem tanusítanak azt, hogy 1858-ik év táján látták volna vádlottnál néhai Bardocz Eleknek egy 18 ezer forintos váltóját, mert vádlott soha azt nem állította, hogy ezen tanuknak mutatta volna azon váltót, s e tekintetben ezen tanukra nem is hivatkozott, — tanu Baruch Mendelsohn a Bardoczzeai számolatok tekintetében hivatott fel tanuskodásra, e tekintetben határozott vallomást is tett, s vallott arról is, hogy az érdekelt váltót vádlottnál látta, — ezen tanu meg nem eskettetett azon okból, mert azon idő-

tájban vádlott ezen tanuval üzleti egybeköttetésben volt, mi nagy sérelem, mert ezen egybeköttetés nem zárhatta volna el ezen tanut a tanuskodástól — én legalább törvényt nem tudok arról, hogy a kereskedőtársak egymás ügyeiben tanubizonyosságot ne tehetnének.

Kifogásoltatnak az államügyész által vádlottnak azon számadásai, melyeket vádlott néhai Bardocz Eleknek életében beadott, s halála után veje Miálovics Victor által ezen ügybe beadattak, s az állittatik, hogy ezen számadásokból vádlott maga védelmére mentő okokat nem vehetne, mert maga vallaná, hogy 1846-tól fogva, néhai Bardocz Elekkel folytonos haszonbéri viszonyban volt, — s néhai Bardocz Elek minden jövedelmei vádlotthoz folytak volna be, s ha vádlott néhai Bardocz Eleknek pénzt előlegezett, vagy érette adósságot fizetett, azt a Bardocz Elek pénzéből fizette volna, legalább nem tanusitaná, hogy azt sajátjából fizette volna, melyekre nézve megjegyzem, hogy igaz az, mikép vádlott már 1846. óta néhai Bardocz Elektől haszonbérben tartotta az intradámi malmát, de az seholt sines megírva, ezen ügyben, hogy vádlott elesmerte volna, mikép néhai Bardocz Elek minden jövedelme vádlotthoz folyt volna be, vádlott tartozott volna neki pénzeket előlegezni, és érette adósságokat fizetni. — vádlott a haszonbéri viszonyon kívül néhai Bardocz Elekkel csak bizodalmas barátságos viszonyban élt, olyanban, hogy mikor néhai Bardocz Elek pénzdolgaiban megszorult, vádlottnál mindég kapott, ha peresügyei adták elő magukat azokban vádlott eljárta, eladó gabonáit megvette, — az ily módon vádlottnál levő pénzeiről Bardocz Eleknek az előlegezett pénzek egybevetésével számolt, s az előlegezett többletet néhai Bardocz Elek mindig váltóval fizette vissza, mint ezt a beadott számadások mutatják, — de vele számadó szolgálai viszonyban soha sem élt.

(Folytatjuk.)

találni magát, s erőltetett nevetgélései ma sehoggy sem akartak sikerülni. — Barkó mindig növekedő tulzásaival, rikácsolásaival a darab emelésére nem a legelőnyösebb hatással volt.

Aug. 19-én Göde István agg színész föléptet: Harminecz év egy kártyás életéből, dráma 3 szakaszban. — negyedszázados sirjából napfényre hurcolta. . . . az igazgató. E darab annyira tele van halmózva sivár bűnök, elaljasodás és hajmeresztő borzasztóságokkal, hogy az ember lelke elfárad azokat végig nézni, hallgatni, s e kimerültség szolgáljon mentességül, ha felette több szót nem vesztegetünk. — Szívünkben örülünk Kassainénak, hogy mindvégig szép és következetes játékával ez este egyedül tudta magát megmenteni az álpáthosz ragályos áradozásaitól. — A műkedvelőképen fellépő agg színésztől nem sajnáltuk ugyan azon zajosan tomboló kihívásokat, melyekben a közönség rövid szereplése után részesíté; de sokkal régebb iskolának kiszolgált híve, hogysen a jelenkor műizlésének mérveit alkalmazhatnók irányában, — mire egyébiránt szükség sincs. Vajha a részére szánt osztalék némi anyagi jutalmat nyújthatna számára a gyér közönségnek kegyeletes tetszés nyilvánításai mellé!

KÜLFÖLD.

A görög-bolgár egy házi viszályban ismét egy veszélyessé vált kérdés szünt meg, vagy legalább napoltatott el. Az ügy ennyiből áll: O-görög egyházi alkotmány szerint, minden 6-hitűeknek, Ausztriában, törökföldön és Görögországban, feje a konstantinápolyi patriarcha. Az ausztriai görögök e főseget lerázták már; a görögországi egyház függetlenségét maga a patriarcha mondotta ki 1850-ben. Most a bolgárok akarják kivívni, mi az által, hogy a porta támogatásában részesülnek, mintegy politikai jelentőségűvé vált. A patriarcha pártját Ignatiew orosz követ fogja. Hosszas alkudozások következtében Gregorius patriarcha tett ugyan némi engedményt, de a bolgárok azt nem fogadták el. Erre a patriarcha az ügyet Orszországi és Görögországi egyházi hatóságai elibe szándékozott vinni, mire a bolgárok, közzétették a viszályra vonatkozó okmányokat, török nyelven, a mi a patriarchának nagyon vissza tetszett. Ily állásban a dolgoknak, a patriarcha Ignatiew tanácsára, a szt-pétervári zsinathoz fordult, Concilium összehívása végett. E consilium létrejövése, a portát igen kényes körülmények közé hozhatta volna. Mert ha Orszországi tartják meg, az orthodox püspökök mind elmeának, mi-ből ismét kiszámíthatlan horderejű izgalmak keletkezhetnek. Azonban a szent-pétervári zsinat visszautasította a patriarcha által indítványozott zsinatot, s utasította a patriarchát, hogy igyekezzék a bolgárokkal való viszályt önmaga kiegyenlíteni.

FRANCZIAORSZÁG. Még mindig a franciaországi események tartják elfoglalva a figyelmet. A senatus bizottsága elfogadta a senatus consultumot, még pedig, két pont kivételével, a kormány előterjesztése értelmében.

Niel francia hadügyminiszter rövid betegeskedés után meghalt. A tábornagy kimulása érzékeny veszteség a császárra, ő nem csak a legképzettebb, s erélyesebb főtisztek egyike volt; de színtoly rendületlen híve a császárnak, mint határozott ellensége Poroszországnak. Ha rajta állt volna, rég átment volna a Rajnán. Halála oly hézagot képez, mely nem egyhamar lesz betölthető.

A császár augusztus 15-két a Chalonsi táborban tölté családjával együtt, hű serge körében.

ANGLIA. A parlament elnapolása alkalmával, az angol lapok visszzapillantást tesznek, a lefolyt ülésszak munkálódásaira. Azok szerint az alsóház idei ülésszaka, mely február 3-ik hetében nyílt meg conservatív miniszterium alatt, augusztus közepéig tartott, oly szabadelvű miniszterium alatt, melynek tartós életére épen nem számítottak.

A parlament tevékenységének fénypontját, kétség kívül, az íregházibill képezi. Ezt a „Times” „a modern törvényhozás legbátrabb, és nagyobb tettének” mondja. Fontos még a tanaláptványok törvénye, s a kereskedők által nagy megelégedéssel fogadott csódtörvény, s még sok

más. Több törvény hajótörést szenvedett az alsós még inkább a felsőházon. Ez alkalmából a „Daily News” feleleget a felsőház makrancosságát, csőkönyöségét, s így folytatja: „Ezen ház még az egyedüli intézmény, mely a feudális színezetet megőrizte; forradalom által felforgattuk a monarchiát, reformáltuk kétszer is az alsóházat, csak a felsőház maradt változatlanul.”

POROSZORSZÁG. A „Spenersche Zeitung” közli a porosz kormány egy jegyzékét, mely bécsi követtségéhez van intézve, s vonatkozik a Beust gróf egy nyilatkozatára, melyet a delegatio albizottsági ülésében tett. Az albizottsági ülések nem lévén nyilvánosak, s gyorsírók sem jegyzékén az ott mondottakat, a jegyzék kissé ingatag alapra van fektetve. A jegyzék két ponttal foglalkozik különösen: 1-ső azt igyekszik bebizonyítani: hogy a prágai béke teljességgel nem tiltja a délnémet államok véd- és dacz szövetségét; de sőt megengedi. 2-or Beust gróf azon nyilatkozatát igyekszik valótlannak tüntetni fel: hogy a magyar-osztrák kormány akart a poroszszal bensőbb viszonyba lépni. Erre nézve azt mondja, hogy nincs tudomása a közös kormány ilyes törekvéséről.

A TÖRÖK kormány és egyiptomi alkirály között, mint egy bécsi levél írja, a béke helyreállott, mindazon fermánok, melyek az alkirály javára kiadottak érvényben maradnak, néhány alárendeltebb pont kivételével; az alkirály pedig ujabban el fogja ismerni a szultán iránti hűbéres viszonyát.

SPANYOLORSZÁG. A lázadás úgy látszik megvan törve, de egyes kisebb szétszórt csapatok még mindig foglalkoztatják a kormány hadosztályait. A mozgalommal rokonszenvező „Constitutionnel” augusztus 9-ről azt újságolja: hogy ámbár a karlista csapatok száma és ereje megfogyott, de az izgatottság folyton tart, s a kormány kényszerülve van szigorú rendszáályokhoz nyulni. E szerint ujabban meg ujabban csapatok tűnnek fel ott is, hol eddig nem volt mozgalom. Ha ezek nem is teljesen alaposak, annyi igaz, hogy az elfogatások szaporodnak. Közlebebről is 17 polgári gárdista, 7 pap fogatott el.

VEGYES.

⊙ A király születésnapját megelőző este, 9 órakor, nagy katonai takarodó volt zenekísérettel. Az itt állomásozó ezred zenekara a főterre vonulva, indulók hangoztatása mellett huzodott el a sétány felé, onnan be a Hajósközbbe s a Tyukszeren át ki a Sz.-király-utczába. A főbb tisztek szállása előtt egy-egy zenedarabot játszodva, végre az ezredparancsnok sz.-györgy-utczai, fényesen világított lakása előtt állapodott meg, hol többi közt egy gyönyörű potpourrit adott elé, — régi idők óta most először nyújtva alkalmat a zenekedvelő közönségnek, katonai zenét közhelyen ingyen élvezhetni.

⊙ A király születésnapjának alkalmából a különböző vallásfelekezetek templomában tartatni szokott ünnepélyes istentiszteletek sorát a kath. plébánia templomában szolgáltatott mise nyitotta meg, honnan a czéhek zászlóitól kísért ünnepi menet a reformátusok várbeli nagy templomába vonult, hol esperes n. t. Péterfi ur mondott buzgó imát az uralkodó életéért, a haza felvirágzásáért. — Végre a hatósági személyek s értelmiség nagy része a helybeli szabadelvű, reformált izraelita-hitközségnek Baruch Deák Ferecz-utczai kázanak nagytermében csinosan berendezett imaházába sietett, hol a rácszat mellől felhangzó zsolttár után rabbijok rövid héber előima után, correct német nyelven lelkesült szavakban dicsőíté e napot, melyet a magyar haza egyenjogositott izraelitái először ünnepelnek teljes örömmel, a nagylelkű fejedelem s a felvilágosult honatyák jóvoltából. Befejezésül a himnusz zengedezett magyar nyelven. — Este a város főbb utczái fényesen voltak világítva.

* A kolozsmonostori országos gazdasági tanintézet, f. év november 1-jén fog megnyitni, mint az E. G. biztos tudomás után írja. Ez intézetben az egész tanfolyam 3 évre van szabva, melyek közül az elsőben, a belépő ifjak főleg a gyakorlati ismeretek megszerzésére vezettetnek, s e mellett a mutatkozó ismeretbeli hiányok pótolatván ki, alkalmasokká tételnek a további évfolyamokban elődandó elméleti előadások könnyű és teljes elsajátítására.

* Az erdélyi románok művelődési és irodalmi társulata f. hó 10—11-kén tartá ez évi gyűlését, Nagy-Somkuton. Ez idei gyűlésen is összegyűlt a román értelmiség színeje. A külügyek elintézése után tudományos felolvasásokat tartottak, s a mult ülés által kiküldött bizottságok adták be jelentéseiket. Ezek között nevezetes az, melyet Bologa Jakab terjesztett elő, s mely kevés módosítással el is fogadtatott. E szerint az egylet, altársulatokra oszlanék vidékek szerint. Minden társulat élén egy választott igazgató, s 6 választmányi tag vezeti az ügyeket. Pártfogó vidéki tagja az egyletnek mind az, ki 1 frt évi fizetésre kötelezi magát. A számadás vizsgáló bizottság jelentése szerint, a 8 év előtt alakult egyletnek alaptőkéje 40,000 frtra rug. Örvedetes haladás!

* Pongrácz testvérek jeles zenekara Kolozsvárról, körútjában városunkat is meglátogatván, mint halljuk holnap este, f. hó 22-n, a Lénárt K. ur kertjében zeneestélyt fog tartani; ajánljuk e kitünő zenetársulatot a t. cz. közönség figyelmébe.

* A magyar orvosok és természet vizsgálók ez évi nagygyűlésüket Fiumében tartják, melyre a meghívások szét is küldettek. A gyűlés szeptember 6-kán kezdődik; a beiratás sep. 3-án, s tart 5-ig. A tagok most is felét fizetik a szállítási díjnak, úgy a vasuton, mint a gőzhajón: kik azonban e kedvezményben részesülni akarnak szükséges, hogy magukat igazolásijegygyel lássák el, s ezért aug. 13-ig Rózsai József ur főorvoshoz kell fordulniok (lakása Pest, Deákter 54 sz.). A gyűlésnek a program szerint sept. 11-én lesz vége.

* A „Magyar Polgár” 97-ik számában (—r.) jegy alatt után közölt Erdélyi fürdő élet című cikk alkalmából pedig Dumas papa jut eszünkbe. Midőn plagiummal vádolták: hogy jelesebb színműírók munkáiból egész jeleneteket vesz át darabjaiba; az öreg ur azzal mentette magát, hogy „csak roz társaságból, jobba viszi át a leányokat”. E mentés sem volt eredeti, mert ő előtte már Schakespeare is használta. Vajon a „nagy pipáju, s kevés dohányu” „M. P.” is így gondolkozott, midőn előbbi, s már megreflektált eljárásai után újból egy cikünket vette át, kevés kihagyással, szóról-szóra, híven megtartva még a sajtó hibákat is? Meglehet, pedig ő is tudhatná: hogy quod licet Jovi, non licet — etc.

A m.-vásárhelyi m. kir. ítélő táblán.

1869. év augusztus 26-án és következő napjain nyilvános ülésben következő ügyek fognak előadatni:

Az I-ső és II-ik polgári osztályban

Előadó k. t. bíró Moga Demeter által.

Ső Ferenczének Ső Ferencz elleni birtokháborítás pere. Gr. Haller Gábornéknak Hideg Bandi Andras elleni birtokh. pere Kolozsvári közönségnek Szigethi Sigmund e. felköv. feletti pere. Tompa Károlynak Katonai Ábrahám e. ügyvédi díj feletti ügye. Erődi Pálnak és nejének Fancsali Józsefné e. birtokh. pere. Nagy Józsefnek Pünkösti Árpád és társa e. biztosítási ügye. Molnár Sámuelnek Borbély Lajos e. birtokh. pere. Pál Józsefnek Török Eleknek e. bírói tilalom iránti ügye. Nagy Eleknek Vántsa Vántsi e. 245 frt 16³/₄ kr feletti pere. Petkó Lázárnak Laszlen Lajos e. ügyvéd illeték feletti ügye. Eisig Holpernek Kaffa Mór e. 538f 72 kr feletti ügye.

Előadó k. t. pótbiro Illyés Károly által

Istvánfi Istvánnak Kozák Tódorné elleni 37 frt feletti pere. Dadai Józsefnek Praéda József e. birtokh. pere. Sebes Jánosnak Izay csódtörvénye e. pere Rácz Solonczának Moldován Juon e. haszonbérlet pere. Tóthai Jánosnak Turian Lajosnak e. birtokháborítás pere.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. aug. 20-án).

5% metalliques	62.75
5% nemzeti kölcsön	71.90
1860 államkölcsön	100.90
Bankrészevény	769.—
Hitelrészevény	308.20
London	124.—
Ezüst	121.—
Arany	5.93
Erd. földt. ment. kötvény	80.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

*

HIRDETMÉNYEK.

(79)

4—*

„VICTORIA“ biztosító-társaság Kolozsvártt.

Biztosítéki alap :

Forgalom :

Alaptőke .	1.500,000 ft. — kr.	Biztosított érték
Tartaléktőke	25,449 „ 80 „	1868-ban . 109.190,408 ft. — kr.
Dijtartalék	520,748 „ 24 „	Bevétel 1868-ban 1.041,596 „ 87 „
Összesen	2.046,198 „ 04 „	Összes kárfizetés 468,139 „ — „

Biztosításokat fogad el, legkedvezőbb feltételek mellett, tűzkárok ellen, (a villámcsapás által okozott tűzkárt, úgy a kihurczolkodás és oltás körüli rombolás által szenvedett kárt szintén beleértve), lak-, gazdasági- és gyári épületek, malmak, butorok, gyári felszerelések és gépek; kereskedelmi árucikkek és rak-tárak, nyers és munkában levő termékek, mindennemű marhák, (benn égés el-len) széna, egyéb takarmány és szalmás-gabonákra nézve, úgy szabadban, mint fedél alatt.

Ez utóbbinál a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiter-jesztetik, ha a lerakodás helye iránt előre jelentés tétetett.

Alólírt vezérügynökség tisztelettel hívja fel a t. közönséget, minden biz-tosításaikkal a „Victoriához“ fordulni, mint a mely a pontos kárfizetésekért nem csak évi bevételeivel, de tetemes biztosítéki alapjával is jót áll; *mint er-délyi társaság, a t. erdélyi közönséget különös előnyökben részesíti, a kárait köz-tudomásulag azonnal és igazságosan fizeti.*

A birodalom legjobb nevű társaságaival viszont biztosítási összekötteté-seinél fogva, a „Victoria“ bármely magas értéket biztosítás alá elfogad.

Közelebbi felvilágosításokkal, nyomtatványokkal, stb. minden fontosabb ponton felállított ügynökségek, készséggel szolgálnak, ugyszintén központon a

„Victoria“ biztosító-társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.
(Nagypiacz, b. Kemény J.-féle háznál.)

(44)

11—12

Hihetetlen s még is igaz.

Egy díszes zsebmördály (Terzeroll) vont csővel, csak 1.30—2 frt.
Egy finomabb, nagyobb öblü damast-csővel és golyó öntővel 2 frt 20—3 frt.
Egy igen finom vésett, 2 frt 75—4 frt.
Egy díszes kétsövű kicsike hölgy terzeroll 2 frt 90—4 frt 50 kr.
Egy kétsövű terzeroll, damast csővel, nagy öblü, 3 frt 80—5 frt 50 kr.
Legfinomabb hosszú csővel, 4 frt 20—6 frt.
Patentirozott Napoleon-Revolver 6 lövésre, fel nem hu-zandó sárkánynyal, hátultöltő, lefauchaux-rendszerű, díszesen kiállítva, 100 lépésre biztos lövésű, csak 10, 12, 15 frt.

Ugyanaz finomabb kiállítással tágabb öblü 20, 22, 24, 26 frt.
Revolver- vagy Terzeroll-táskák valódi orosz bagariából, hasszíjjal 1 frt 60 1 frt 80, 2 frt.
Angol vadászpuskák 8 frt 50, 10, 12 frt.
Ugyanaz finomabb, kettős csővű, 15, 10, 22, 25 frt.
Sörét zacskók, 15, 20, 30, 60 kr. 1 frt.
Lőportülek 60, 80 kr. 1 frt.
Lökupak rakó, a legfinomabb 60 kr.
Vadászalgató, mely mindennemű vad hangját tisztán és jól utánozza, 45 kr.
Dákos bot 2, 3, 5 frt.

Ez áron és ily minőségben egyedül kaphatók :

Industriehalle (iparcsarn.) Bécsben, Praterstrasse 16. sz.

Megrendelések az osztrák birodalomból, az árak megfelelő előleg beküldésére, s a to-vábbi összeg utánvéte mellett pontosan teljesíttetnek. Az egész árak utánvételére kül-demény nem eszközöltek.

(42)

9—12

Én Rix Wilhelmina,

Pompadour-Pasta.

Nemhatás esetében a pénz minden kifogás nélkül visz-sza szolgáltatik.

nyíltan kijelentem, hogy én, mint Dr. Rix A. özvegye nyolcz év óta a valódi és hamisítatlan ere-deti Pompadour-Pas-tát egyetlen magam ké-szitem, mivel egyedül én birom annak készí-tési mód-ját. Ezennel köz-tudomásul adván, hogy ezen Pompadour-Pasta mostan-tól kezdve való-dian egyedül lakásom on Bécsben, Lipotváros (Grosse Mohrengasse 14, 1. Stiege Thür 62.) kapható, intvén-y egyszersmind mindenkit: óvakodjon e szer-ből bárki másnál is venni, mivel jelenleg sem raktárt, sem fióküzletet nem tar-tok, s az eddig fenntartottakat hamisítá-

sok végett feloszlattam. Az én valódi Pompadour-vagyis Csoda-Pastám min-denkor minden reményen tuli dus sikert fog eredményezni. Ezen felül nem haladható arezszépítő pasta, egyetlen biztosított szer az arez tisztátalan ságainak elosztás ára, a bőrakák, szeplők, máj-foltok és pattanások eltávolítására.

A biztosítás annyira szilárd, hogy nem-hatás esetében a pénz visszaszolgáltatik. Ezen kitűnő pastának ára: egy köcsög-gel használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. Szétküldések utánvét mellett történnek.

Bizonyítványok közzé nem tétetnek.

(77)

3—3

Hirdetmény.

A marosvásárhelyi ev. ref. főiskola az erdélyi h. h. egyház főtanácsának 110—1869. sz. a. engedélye folytán eladóvá tette M.-Pa-gocsán a Skurtában fekvő 14 holdnyi, szántó, kaszáló és egy lakházból álló birtokát. A nyilvános árverezésre f. év augusztus 22. d. e. 11 óra tüzetett ki; — kikiáltási ár 1000 frt o. é.

Ugyanezen engedély folytán eladóvá van téve irt főiskolának M.-Bándi 44 holdnyi szántó, kaszáló, szőlő, legelő és belső telek-ből álló birtoka. Árverésre f. év augusztus 29. d. e. 11 óra tüzetett ki; — kikiáltási ár 2000 o. é. forint.

Mindkét jószág a kitűzött határidőben, az illető helység házában, a kikiáltási áron felyül legtöbbet igérőre, azonnal leveretik.

Venni szándékozóknak, mindkét jószágra nézve a kikiáltási ár 10%-ját, készpénzben vagy árfolyam szerinti értékpapirokban, teendik le árverező biztos kezeibe. — A további feltételek az illető községi előjárásnál vagy Maros-Vá-sárhelytt, alólírtnál megtekinthetők. M.-Vásár-helytt, 1869. július 22.

Göldner Nándor,

ref. főiskolai pénztárnok, kiküldött árverező biztos.

(75)

6—10

Kiadó vendéglő.

M.-Vásárhelytt a Lénárt Károly mindeddig jó hirben álló **vendég-lője**, egy nagyobb-szerű üzletet foly-tatni ohajtó vendéglősnak, a jövő Szt-Mihály naptól kezdőleg a legkedve-zőbb feltételek alatt kiadó. Áll ezen vendéglő egy nagy **bálteremből**, mely-ben jelenleg a kolozsvári nemzeti szin-társulat tartja előadásait; mellék ebédlő és vacsoráló **szobákkal** és **nyári mulató-kerttel**. Értekezhetni szóval vagy levél útján

M.-Vásárhelytt, vendéglő tulajdonos **Lénárt Károlylyal.**

(81)

6—8

Hasznos tudnivaló!

Borsodi Demeter Lajos

M.-Vásárhelytt.

Bátor vagyok köz-tudomásul hozni a nagyérdemű közönségnek, hogy augusztus végén Bécsbe utazom s elvállalok a szak-mamba vágó bármiféle czikkekre és tár-gyakra megbízásokat s azokat a legpon-tosabban megrendelem.

Számos megbízásokért esd
a fentírt B. D. L.

(82)

6—8

Alólírt tisztelettel tudatja, hogy a M.-Vásárhelyi piacon a plebánia alatt nagy **óraraktárt** nyitott.

És ezen óraraktárt ma már oly du-san rendeztebe, hogy bármiféle zsebbeli, asztali, fali és serkentő órákat a leg-jutányosabb áron képes előálítani és min-dennemű óra javításokat elfogad egy évi jótállás mellett.

Számos látogatásért esd.

Babós Egyed,
órá.